

فرمان همایونی دائر باجرای قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و
قانون سزبور که به تصویب مجلسین سنا و شورایملی رسیده است ذیلا ابلاغ می گردد:

بآئیندات خداوند متعال

ما
محمد رضا پهلوی آریا مهر شاهنشاه ایران

محل صومبارک بنایونی

تقریباً بیت و هفتم ستم قانون اساسی مقرر میداریم

ماده اول - قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست که به تصویب مجلسین
سنا و شورایملی رسیده و پیوست این فرمان است بموقع اجرا گذاشته شود.

ساده دوم - هیئت دولت مأمور اجرای این قانون هستند .
بتاریخ پنجم تیرماه یکهزار و سیصد و پنجاه و سه شمسی .

شماره ۴-۲۰۰-۱۳۵۳۴۹۹ دفتر مخصوص شاهنشاهی .

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست

ماده ۱ - حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و پیشگیری و ممانعت از هر نوع آلودگی و هراقدام مخربی که موجب برهم خوردن تعادل و تناسب محیط زیست میشود ، همچنین کلیه امور مربوط بجانوران وحشی و آبزیان آبهای داخلی ازوظایف سازمان حفاظت محیط زیست است .

سازمان حفاظت محیط زیست که دراین قانون سازمان نامیده میشود وابسته به نخست وزیر و دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی است وزیرنظر شورایعالی حفاظت محیط زیست انجام وظیفه میکند .

تبصره ۱ - شرکت سهامی شیلات ایران و شرکت سهامی شیلات جنوب بموجب قوانین و مقررات مربوط بخود عمل خواهند کرد .

تبصره ۲ - در مناطق شکارگاههای سلطنتی وظائف مربوط را شکاربانی سلطنتی رأساً انجام خواهد داد .

ماده ۲ - رئیس شورای عالی حفاظت محیط زیست بفرمان همایونی منصوب میشود واعضای آن عبارتند از :

وزیرداری - وزیر کشاورزی و منابع طبیعی - وزیر بهداری - وزیر تعاون و امور روستاها - وزیر آب و برق - وزیر اقتصاد - وزیر کشور - وزیر آبادانی و مسکن مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران - وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه و پنج نفر از اشخاص ذیصلاحیت که به پیشنهاد ریاست شورای عالی با فرمان همایونی برای مدت پنج سال منصوب میشوند .

ماده ۳ - شورایعالی حفاظت محیط زیست علاوه بروظایف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای شورایعالی شکاربانی و نظارت بر صید مقرر بوده دارای وظایف و اختیارات زیر است :

الف - تعیین مناطقی تحت عنوان پارک ملی - آثار طبیعی ملی - پناهگاه حیات وحش منطقه حفاظت شده و تصویب حدود دقیق این مناطق با رعایت نکات زیر :

۱ - مفاد ماده ۲۷ قانون شکار و صید مصوب خردادماه ۱۳۴۶ همچنین قوانین و مقررات مربوط بسازمان جنگلها و مراتع .

۲ - کسب موافقت وزیر کشاورزی و منابع طبیعی در مورد مناطقی که با اجازه یا توسط سازمان جنگلها و مراتع کشور در آنها طرح جنگلداری یا مرتع داری بموقع عمل گذارده شده یا میشود .

- ۳ - کسب موافقت وزیر اقتصاد در مورد مناطقی که طرحهای اکتشاف و بهره‌برداری از مواد معدنی طبق قوانین مربوط اجرا می‌گردد .
- صدور هرگونه پروانه اکتشاف و بهره‌برداری از مواد معدنی برای مناطقی که تحت عنوان پارک ملی - آثار طبیعی ملی - پناهگاه حیات وحش و منطقه حفاظت شده تعیین گردیده‌اند موکول بموافقت شورای عالی محیط زیست می‌باشد .
- تبصره - تعریف مناطق و تعیین ضوابط و مقررات مربوط به مناطق مذکور در این بند بموجب آئیننامه اجرائی این قانون خواهد بود .
- ب - تعیین انواع و مدت اعتبار و بهای پروانه‌های موضوع ماده ۸ این قانون .
- ج - موافقت با اعطاء جایزه باشخاص طبق آئین نامه اجرائی این قانون .
- ماده ۴ - هر نوع ممنوعیت و محدودیت و مقرراتی که برای مناطق مذکور در بند (الف) ماده ۳ این قانون برقرار می‌گردد نباید با حق مالکیت یا حق انتفاع اشخاصی که در داخل این مناطق قانوناً دارا هستند مغایر باشد .
- ماده ۵ - رئیس سازمان به پیشنهاد شورای عالی و موافقت نخست‌وزیر با فرمان همایونی منصوب میشود و از لحاظ مقام و حقوق و مزایا در ردیف معاونین نخست‌وزیر میباشد و سمت دبیر شورا را نیز خواهد داشت .
- ماده ۶ - سازمان علاوه بر وظایف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای سازمان شکاربانی و نظارت بر صید مقرر بوده دارای وظایف و اختیارات زیر است :
- الف - انجام دادن تحقیقات و بررسیهای علمی و اقتصادی در زمینه حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و جلوگیری از آلودگی و برهم خوردن تعادل محیط زیست از جمله موارد ذیل :
- ۱ - طرق حفظ تعادل اکولوژیک طبیعت (حفظ مناسبات محیط زیست) .
 - ۲ - تغییراتی که تأسیسات و مستحدثات مختلف در وضع فیزیکی و شیمیائی و بیولوژیک خاک ، آب و هوا ایجاد مینماید و این تغییرات سبب دگرگونی وضع طبیعی میگردند . مانند تغییر و تخریب مسیر رودخانه‌ها ، تخریب جنگلها و مراتع دگرگونی اکولوژی دریاها بهم خوردن زهکشی طبیعی آنها و دگرگونی و انهدام تالابها .
 - ۳ - استفاده از سموم کشاورزی یا مواد مصرفی زیان‌آور به محیط زیست .
 - ۴ - طرز جلوگیری از پخش و ایجاد صداهای زیان‌آور به محیط زیست .
 - ۵ - حفظ محیط زیست از نظر ظواهر طبیعت و طرق زیباسازی آن .
 - ب - پیشنهاد ضوابط بمنظور مراقبت و جلوگیری از آلودگی آب ، هوا ، خاک ، پخش فضولات اعم از زباله و مواد زائد کارخانجات و بطور کلی عواملی که مؤثر بر روی محیط می‌باشند .

ج - هرگونه اقدام مقتضی بمنظور بهبود و بهسازی محیط زیست در حدود قوانین مملکتی با حفظ حقوق اشخاص .

د - تنظیم و اجرای برنامه های آموزشی بمنظور تنویر و هدایت افکار عمومی در زمینه حفظ و بهسازی محیط زیست .

ه - ایجاد باغهای وحش و موزه تاریخ طبیعی .

و - برقراری هرگونه محدودیت و ممنوعیت موقتی زمانی - مکانی - نوعی - طریقی و کمی شکار و صید و اعلام آن طبق مقررات ماده ۴ قانون شکار و صید .

ز - همکاری با سازمانهای مشابه خارجی و بین المللی بمنظور حفظ محیط زیست در حدود تعهدات متقابل .

ماده ۷ - هرگاه اجرای هر یک از طرحهای عمرانی و یا بهره برداری از آنها به تشخیص سازمان باقانون و مقررات مربوط بحفاظت محیط زیست مغایرت داشته باشد سازمان مورد را بوزارتخانه یا مؤسسه مربوط اعلام خواهد نمود تا با همکاری سازمانهای ذریبط بمنظور رفع مشکل در طرح مزبور تجدید نظر بعمل آید . در صورت وجود اختلاف نظر طبق تصمیم نخست وزیر عمل خواهد شد .

ماده ۸ - مبادرت بهرگونه شکار و صید و پرورش و تکثیر و نگاهداری و خرید و فروش جانوران وحشی و اجزاء آن و استفاده و سیاحت از مناطق مذکور در بند (الف) ماده ۳ این قانون مستلزم تحصیل پروانه یا اجازه از سازمان میباشد، در هر یک از موارد فوق که ضرورت ایجاد نماید سازمان میتواند با تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست اجازه یا پروانه رایگان صادر نماید .

تبصره - در مواردی که صدور پروانه های موضوع این ماده همچنین صدور پروانه صادرات و واردات جانوران وحشی و اجزاء آنها بموجب قوانین مربوط بوزارتخانه ها یا سازمانهای دیگری محول گردیده مرجع صادر کننده پروانه با جلب موافقت سازمان اقدام خواهد کرد .

ماده ۹ - اقدام بهره عملی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم نماید ممنوع است .

منظور از آلوده ساختن محیط زیست عبارتست از پخش یا آمیختن مواد خارجی بآب یا هوا یا خاک یا زمین بمیزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیائی یا بیولوژیک آنها بطوریکه زیان آور بحال انسان یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد .

تبصره - استعمال سموم بمنظور مبارزه با آفات نباتی و جانوران وحشرات موذی با رعایت قوانین و مقررات وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مشمول این ماده نخواهد بود ولی در صورتیکه استفاده از سموم برای مقاصد بالا مغایر با

بهسازی محیط زیست باشد سازمان ضرورت تجدیدنظر در مقررات مربوط و جایگزینی مواد و طرق دیگری را برای دفع آفات توصیه خواهد نمود .

ماده ۱۰ - مقررات جلوگیری از آلودگی یا تخریب محیط زیست و جلوگیری از پخش و ایجاد صداهای زیان آور بمحیط زیست و همچنین ضوابط تعیین معیار و میزان آلودگی موضوع ماده ۹ این قانون و محدودیت و ممنوعیتهای مربوط به حفظ و بهبود و بهسازی محیط زیست بموجب آئین نامه هائی خواهد بود که به تصویب کمیسیونهای کشاورزی و منابع طبیعی و بهداشتی و دادگستری مجلسین برسد .

ماده ۱۱ - سازمان با توجه بمقررات و ضوابط مندرج در آئین نامه های مذکور در ماده ۱۰ کارخانجات و کارگاههائی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم مینماید مشخص و مراتب را کتباً با ذکر دلایل برحسب مورد بصاحبان یا مسئولان آنها اخطار مینماید که ظرف مدت معینی نسبت برفع موجبات آلودگی مبادرت یا از کار و فعالیت خودداری کنند .

در صورتیکه در مهلت مقرر اقدام ننمایند بدستور سازمان از کار و فعالیت آنها ممانعت بعمل خواهد آمد .

در صورتی که اشخاص ذینفع نسبت باخطار یا دستور سازمان معترض باشند میتوانند بدادگاه شهرستان محل شکایت نمایند دادگاه فوراً و خارج از نوبت بموضوع رسیدگی میکند و در صورتیکه اعتراض را وارد تشخیص دهد رأی بابطال اخطار یا رفع ممانعت خواهد داد . رأی دادگاه قطعی است .

تبصره - رئیس سازمان میتواند در مورد منابع و عواملی که خطرات فوری در برداشته باشند بدون اخطار قبلی دستور ممانعت از ادامه کار و فعالیت آنها را بدهد .

ماده ۱۲ - صاحبان یا مسئولان کارخانجات و کارگاههای موضوع ماده ۱۱ مکلفند بمحض ابلاغ دستور سازمان ، کار یا فعالیت ممنوع شده را متوقف و تعطیل نمایند . ادامه کار یا فعالیت مزبور منوط با اجازه سازمان یا رأی دادگاه صلاحیتدار خواهد بود . در صورت تخلف بجزس جنحه ای از شخصت و یکروز تا یکسال و یا پرداخت جزای نقدی از پنج هزارویک تا پنجاه هزارریال یا بهردو مجازات محکوم خواهند شد .

ماده ۱۳ - کسانی که از مقررات و ضوابط مذکور در آئین نامه های موضوع ماده ۱۰ تخلف نمایند برحسب مورد که در آئین نامه های مزبور تعیین خواهد شد بجزای نقدی از پانصد ریال تا پنجاه هزارریال محکوم خواهند شد .

ماده ۱۴ - در مورد جرائم مذکور در این قانون سازمان حسب مورد شاکی یا مدعی خصوصی شناخته میشود .

ماده ۱۵ - مأمورین سازمان که از طرف سازمان مأمور کشف و تعقیب

جرائم فوق الذکر میشوند در صورتیکه وظایف ضابطین دادگستری را در کلاس مخصوص زیر نظر دادستان شهرستان تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای این قانون و قانون شکار و صید در ردیف ضابطین دادگستری محسوب میشوند.

تبصره - در مواردی که سازمانهای دیگر بموجب قوانین مربوط مأمور تعقیب جرائم مذکور در این قانون باشند سازمان نظر خود را بان سازمانها اعلام خواهد کرد.

ماده ۱۶ - کلیه عرصه و اعیان املاک متعلق بدولت واقع در محدوده مناطق مذکور در بند (الف) ماده ۳ همچنین کلیه تالابهای متعلق بدولت در اختیار سازمان قرار خواهد داشت و سازمان در بهره برداری از تالابها (باستثناء مرداب بندر پهلوی) و املاک مذکور قائم مقام قانونی مؤسسات یا سازمانهای مربوط میباشد ولی حق واگذاری عین آنها را ندارد.

تبصره ۱ - در صورتیکه استفاده از منابع مذکور مستلزم قطع درخت باشد سازمان جنگلها و مراتع کشور طبق طرح سازمان رأساً عمل خواهد نمود.
تبصره ۲ - نحوه واگذاری منافع املاک مذکور در این ماده در آئین نامه اجرائی این قانون تعیین خواهد شد.

ماده ۱۷ - در صورتیکه عرصه و اعیان املاک واقع در محدوده مناطق مذکور در بند (الف) ماده ۳ این قانون مورد نیاز باشد سازمان میتواند طبق مقررات قانون خرید اراضی و ابنیه و تأسیسات برای حفظ آثار تاریخی و باستانی مصوب آذرماه ۱۳۴۷ خریداری و تصرف نماید.
ماده ۱۸ - سازمان دارای گاردی خواهد بود بالباس متحدالشکل و تجهیزات لازم.

ماده ۱۹ - مناطقی از کشور که مقررات مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ این قانون در آنها اجرا خواهد شد از طرف سازمان با رعایت شرایط و ضوابطی که در آئین نامه اجرائی این قانون مقرر میگردد تعیین و پس از تصویب شورای عالی اعلام میشود.
ماده ۲۰ - سازمان میتواند با تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست قسمتی از وظائف و اختیارات خود را نسبت با اجرای مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ این قانون در محدوده شهرها و هریک از مناطق کشور ضمن تعیین حدود برحسب مورد بشهرداری های مربوط یا هر سازمان دولتی ذیربط تحول نماید، در این صورت شهرداری ها و سازمانهای مذکور مسئول اجرای آن خواهند بود.

ماده ۲۱ - آئین نامه اجرائی این قانون باستثناء آئین نامه های مذکور در ماده ۱ پس از تأیید شورای عالی حفاظت محیط زیست بتصویب هیئت وزیران می رسد.
قانون فوق مشتمل بر بیست و یک ماده و نه تبصره پس از تصویب مجلس

سنا درجلسه روز دوشنبه . ۱۳۵۳ر۳۲ ، درجلسه روز سه شنبه بیست و هشتم
مرداد ماه یکهزار و سیصد و پنجاه و سه شمسی بتصویب مجلس شورایملى رسید .

رئیس مجلس شورایملى - عبدالله ریاضی

اصل فرمان همایونی وقانون دردفتر نخست وزیر است .

وزیر مشاور و معاون پارلمانی نخست وزیر - عزت الله یزدان پناه

نقل از شماره ۸۵۹۲ - ۱۸۴۳ر۵ روزنامه رسمی

۱۳۵۳ر۴۱۲

شماره ۷۹۵۲

وزارت امور خارجه